

Pel camí del pedregar

Montserrat Sendra
Sociolingüista

La situació de l'ensenyament del català a secundària és molt complicada. Si durant el dia a dia ja rebem un bombardeig de notícies que ens mostren que l'ús de la llengua catalana en aquest entorn no para de decreïxer, tenim una altra amenaça afegida: l'intrusisme de graduats d'altres especialitats que entren a exercir de professors de català.

Compromís versus oportunisme

El perfil de les persones que trien estudiar Filologia Catalana és un perfil molt concret: gent que s'estima la llengua i la literatura del país i vol dedicar la seva vida professional a aquest àmbit. Es tracta d'una tria conscient, sovint en contra de tòpics que diuen que el futur és estudiar carreres científico-tècniques o que si tens una nota de tall alta és més intel·ligent que et dediquis a qualsevol altra cosa.

Altres persones trien altres graus: graus potents, graus molt interessants, com poden ser periodisme, art dramàtic o comunicació audiovisual, però graus que no tenen com a objectiu l'estudi de la llengua i la literatura catalanes. És una altra tria, amb unes altres motivacions i unes altres sortides laborals. Què passa, però, quan aquest col·lectiu accedeix al mercat laboral? Doncs que es troba que no hi ha feina del que ha estudiat i que no podrà treballar en el seu àmbit d'especialitat. I quina sortida troba a aquesta situació? Doncs apuntar-se al màster de professorat per poder fer de professor de català.

Un sou atractiu i unes condicions laborals clarament per sobre de la mitjana del mercat criden molts graduats en altres titulacions, sense cap mena d'interès ni vinculació afectiva envers la llengua, cap a aquesta sortida. Com a conseqüència lògica, es detecta cada vegada més una creixent apatia i menys implicació per part dels docents. I és que si l'interès és solament la plaça de feina, la mentalitat funcional s'apodera ràpidament de la pràctica laboral diària, i això es nota.

Mala distribució de les places universitàries

Però aquesta situació, en el fons, no és culpa dels diferents individus que busquen guanyar-se la vida sigui com sigui. El problema comença amb la planificació del sistema universitari català: falten places per a poder estudiar medicina, però cada any surten més de 200 periodistes al mercat o més de 200 graduats en humanitats, carreres amb poques sortides laborals reals. L'interès dels gestors consisteix, per tant, a recol·locar aquests alumnes que acaben una carrera que els conduirà directament a l'atur. Es tracta

de tapar una realitat incòmoda: s'han destinat tones de diners públics a formar uns professionals que no podran treballar en les ocupacions per a les quals han estat preparats. Per tal de corregir aquest despropòsit, els obren la porta a la docència de la llengua i la literatura catalanes, sense

tenir ni la preparació ni la vocació per a fer-ho.

Una justificació fal·laç

Des del Departament d'Educació es justifica aquesta entrada de graduats en altres titulacions perquè en el grau que han estudiat han fet alguns crèdits de català (un mínim de 30 crèdits dels 240 crèdits del grau). Per exemple, dins el grau de Periodisme hi ha alguna assignatura sobre expressió i argumentació en català, o a Humanitats hi ha alguna assignatura de literatura catalana. Aquest argument, però, ja va demostrar-se fals amb l'estudi que van dur a terme Alturo i Soler (2018), que va mirar d'un a un els plans d'estudi dels diferents graus que permeten fer de professor de català. Aquesta anàlisi va concloure que fins i tot hi havia carreres amb zero (sí: zero) crèdits específics de llengua i literatura catalanes en què es comptaven assignatures amb el català com a llengua vehicular com si fossin assignatures de contingut teòric de llengua o literatura catalanes (!) per a poder donar accés a l'especialitat de català del màster de professorat.

El perfil de les persones que trien estudiar Filologia Catalana és de gent que s'estima la llengua i la literatura del país i vol dedicar la seva vida professional a aquest àmbit.

Tertulianisme educatiu

I és que amb el discurs del canvi en el paper del docent, que cada vegada tindrà més la funció de *coach* educatiu que no pas la de transmetre coneixements a l'alumnat, el Departament vol dissimular la seva veritable necessitat: poder moure amb llibertat els seus treballadors segons les necessitats de cada moment, com fa una empresa qualsevol. Així, seria ideal que un professor fos capaç d'ensenyar des de la lectoescriptura a primària fins a explicar la poesia d'Espriu a segon de batxillerat. Igual que els tertulians de la ràdio o la televisió, que opinen de qualsevol tema segons convingui, els professors haurien de ser capaços de fer el mateix.

Sovint s'apela a l'argument que els professionals provinents de les carreres de periodisme o humanitats són polivalents i que, per tant, poden dur a terme qualsevol tasca que se'ls proposi. L'absurditat d'aquesta afirmació és clara: un periodista és polivalent mentre que un filòleg no ho és? No hi ha professionals polivalents i professionals especialitzats, sinó gent especialitzada en diferents àmbits. El Departament d'Educació ens vol fer creure que és igual el que hàgim estudiat, que la polivalència ens dotarà màgicament del que calgui per a fer el que se'ns encarregui, i menysprea així les aproximadament 6.000 hores de formació específica que comporta qualsevol grau. Coneixeu alguna altra professió en què passi això? Deixaríeu que els doctors Oriol Mitjà o Antoni Trilla, reputats epidemiòlegs, us operessin de cataractes? Deixaríeu que Pilarín Bayés us dissenyés els fonaments d'una casa?

Manca de previsió de l'Administració

Des de fa més de deu anys se sabia que en algun moment no hi hauria prou filòlegs per a cobrir les jubilacions massives de les primeres fornades de professors de català. Ho havia denunciat la Coordinadora d'Estudis Universitaris de Filologia Catalana, la Xarxa Vives d'Universitats i fins i tot l'Institut d'Estudis Catalans, però aquesta crida no va ser atesa en el seu moment pel Departament d'Educació ni pel Departament d'Universitats. Aquesta falta de previsió de l'Administració catalana, que té el curt termini com a horitzó immediat, ha agreujat encara més el problema.

No hi havia prou filòlegs per a cobrir totes les places, i ara que n'hi ha, els expulsen

Coincidint amb la crisi econòmica, hi va haver una davallada de les matrícules en els graus de llengua

i literatura catalanes. Però actualment la tendència de les matrícules és a l'alça a totes les universitats, i els graduats que en surten es veuen expulsats del màster de professorat d'aquesta especialitat perquè les places les ocupen graduats en altres carreres. En el moment d'escriure aquest article, 25 titulats en Llengua i Literatura Catalanes han quedat fora del màster de professorat. La situació arriba a l'extrem d'haver-se creat un mercat negre de compra de programacions didàctiques (a 600 euros la programació de tot un curs) o de contractació de correctors perquè la competència lingüística dels professors de català no filòlegs en actiu no és prou bona per a dur a terme la seva feina d'una manera independent.

Aplicar la normativa vigent

La normativa vigent preveu que els titulats en l'especialitat entrin directament a la seva especialitat del màster i que els aspirants provinents d'altres graus hagin de demostrar a través d'una prova que tenen els coneixements necessaris per a poder ensenyar la matèria (ja que en el màster només es fan 12 crèdits de complements de formació, perquè es dona per suposat que el contingut teòric ja s'ha après durant el grau). Comprovar que tindran els coneixements suficients per a impartir la matèria, quina idea, oi? Aquesta normativa, però, no s'aplica; un greuge que acaba perjudicant precisament els més preparats per a ensenyar la matèria.

Urgència dels canvis

Els països que millor formen i millor seleccionen els seus professors són els que obtenen resultats educatius més bons. Si volem millorar la qualitat i els resultats del sistema actual cal canviar el plantejament vigent amb urgència, ja que l'impacte que pot tenir afectarà diverses generacions. Qui molt abraça, poc estreny, i ja es veu que això no pot funcionar de cap manera.

Referència citada

Alturo, Núria; Soler, Albert (2018). «La formació del professorat d'ensenyament secundari: competències, incompetències i negligències», dins Casals, Daniel; Foguet, Francesc. *Afer d'estat: la llengua i la literatura catalanes a secundària i a la universitat*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Disponible a <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/117362> (últim accés: 6-10-2020). ■